

MISYJNY ADWENT NOWEGO TYSIĄCLECIA

MISYJNA NATURA KOŚCIOŁA — Rozumienie i motywy misji — Organizacja działalności misyjnej Kościoła — Współpraca misyjna

WCZORAJ I DZIŚ MISJI — Misje polskie w Pierwszej Rzeczypospolitej i w czasach rozbiorów — Działalność misyjna w latach 1918–1989 — Misje polskie i współpraca misyjna po roku 1989

ZADANIA MISYJNE KOŚCIOŁA W POLSCE — Odpowiedzialność za misje w sensie ścisłym — Troska o Papieskie Dzieła Misyjne — Inne formy współpracy misyjnej

1. Chrześcijanie nie mogą być spokojni, gdy uświadamiają sobie, że tak wielka liczba braci i siostr, którzy w naszych czasach odpowiadają na wezwania Ducha Bożego, żyje nieświadoma Ewangelii Bożej miłości. Prawdę tę dobitnie przypomniał Drugi Sobór Watykański w „Dekrecie o działalności misyjnej Kościoła”¹. W szerokim kontekście społecznym podjął ją Paweł VI w encyklice „*Populorum progressio*” z 1967 roku i adhortacji apostolskiej „*Evangelii nuntiandi*” z 1975 roku. O znaczeniu dzieła misyjnego Kościoła świadczą liczne pielgrzymki Jana Pawła II do krajów misyjnych. Są one dla całego Kościoła źródłem poznania duchowego bogactwa tych krajów, a zarazem ich potrzeb. Ojciec Święty, spotykając się z przedstawicielami licznych religii i wyznań, wskazuje na nowe możliwości inkulturacji i dialogu międzyreligijnego, a jednocześnie przypomina o palącej potrzebie działalności misyjnej.

Jan Paweł II od samego początku swego pontyfikatu w licznych dokumentach uświadamia chrześcijanom, że misja Chrystusa Odkupiciela, powierzona Kościołowi, wciąż nie została wypełniona. M.in. w encyklice „*Slavorum Apostoli*” z 1985 roku Papież ukazał dzieje chrystianizacji Europy wschodniej oraz znaczenie dziedzictwa św. Cyryla i św. Metodego dla odbudowy ładu europejskiego na fundamencie wartości chrześcijańskich. Encyklika „*Redemptoris missio*” z 1990 roku może być nazwana *magna charta* misji, a zwłaszcza duchowości misyjnej. Jan Paweł II podejmuje ponadto najważniejsze problemy misji w kolejnych orędziach na Niedziele Misyjne.

2. Kościół, przygotowując się do obchodów jubileuszu roku dwutysięcznego, „angażuje się jeszcze bardziej w misyjny adwent nowego tysiąclecia” i wzbudza w sobie apostolską troskę o przekazywanie innym światła i radości wiary. W to wielkie dzieło pragnie też włączyć się Drugi Synod Plenarny Kościoła w Polsce — Kościoła, który zapisał piękne karty w dziele realizacji posłannictwa misyjnego uczniów Chrystusa i jest dzisiaj obdarowywany przez Boga licznymi powołaniami kapłańskimi i zakonnymi. Przez to niezwykle bogactwo powołań, a także dzięki darowi odzyskanej wolności, ma

Działanie
Ducha Świętego
w świecie
współczesnym

Ożywienie
ducha misyjnego
w perspektywie
Wielkiego
Jubileuszu

on, jak nigdy dotąd, sposobność niesienia Ewangelii do wszystkich ludzi i narodów oraz włączenia się w dzieło pomocy misjom.

MISYJNA NATURA KOŚCIOŁA

Rozumienie i motywy misji

Formy
ewangelizacji

3. Rozróżnia się trzy obszary działalności ewangelizacyjnej. Pierwszy stanowią wspólnoty chrześcijańskie, które posiadają solidne struktury kościelne, a ich członkowie żyją wiarą i podejmują działalność misyjną. W takich Kościołach prowadzona jest działalność duszpasterska. O innej sytuacji mówi się w odniesieniu do krajów z dawien dawna chrześcijańskich, w których albo całe grupy nominalnych chrześcijan utraciły żywy sens wiary, albo liczni ochrzczeni nie uważają się już za członków Kościoła. W tym przypadku zachodzi potrzeba „nowej ewangelizacji”. Wreszcie, istnieją narody i środowiska społeczno-kulturowe, w których Ewangelia nie jest znana, a ponadto brakuje w nich wspólnot chrześcijańskich wystarczająco dojrzałych, aby mogły wcielać wiarę w życie i głosić ją innym. W tym ostatnim przypadku mówi się o misjach we właściwym tego słowa znaczeniu (misja *ad gentes*)².

Misje
w ścisłym
ścisłym

4. „Działalność misyjna we właściwym tego słowa znaczeniu, dzięki której zaznacza się Kościół w narodach i wspólnotach, w których jeszcze się nie zakorzenił, jest prowadzona [...] zwłaszcza przez wysyłanie zwiastunów Ewangelii, dopóki nowe Kościoły nie zostaną w pełni ukonstytuowane, a więc wyposażone we własne środki i wystarczające pomoce, dzięki czemu będą mogły same prowadzić dzieło ewangelizacji”³. Adresatami misji w ścisłym sensie są zatem narody i społeczności jeszcze nie wierzące w Chrystusa, wśród których Kościół „nie zapuścił jeszcze korzeni” i których kultura „nie doznała jeszcze wpływów Ewangelii”⁴. Działalność ta różni się od innych form działalności kościelnej, ponieważ kieruje się ku grupom i środowiskom niechrześcijańskim z powodu braku głoszenia w nich Ewangelii i niedostatecznej obecności Kościoła. Charakteryzuje się ją jako dzieło przepowiadania Chrystusa i Jego Ewangelii, budowania Kościoła lokalnego, szerzenia zasad Królestwa Bożego wśród niechrześcijan.

Niektóre
przyczyny
osłabienia
ducha
misyjnego

5. Jedną z najpoważniejszych przyczyn słabego zaangażowania się wielu chrześcijan w sprawę misji jest postawa relatywizmu religijno-moralnego i obojętności, często zakorzeniona w niewłaściwych poglądach teologicznych. Prowadzi ona do przekonania, że „wszystkie religie mają taką samą wartość”. Jeśli więc „wszystkie religie są sobie równe” i jeśli „we wszystkich religiach można się zbawić”, to pojawia się uzasadnione pytanie, w jakim celu prowadzić jeszcze działalność misyjną.

Kościół posłany
i posyłający

6. Najgłębszym motywem misji jest tajemnica Trójcy Świętej: Ojciec posyła Syna, a Ojciec i Syn posyłają Ducha Świętego, i z tych powołań rodzi się Kościół. „Kościół pielgrzymujący jest misyjny ze swej natury, ponieważ swój początek bierze wedle planu Ojca z posłania Syna i z posłania Ducha Świętego”⁵. Wszyscy Ewangelicści kończą opis spotkania Zmartwychwstałego z Apostołami słowami, które tradycja Kościoła określiła mianem nakazu lub mandatu misyjnego: „Dana Mi jest wszelka władza w niebie i na ziemi. Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody [...]. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28, 18–20; por. Mk 16, 15–18; Łk 24, 46–49; J 20, 21–23). Różne formy tego „nakazu” zawierają

elementy wspólne. Jest to przede wszystkim powszechny wymiar zadania powierzonego Apostołom: „wszystkie narody” (*Mt* 28, 19); „na cały świat [...] wszelkiemu stworzeniu” (*Mk* 16, 15); „wszystkim narodom” (*Łk* 24, 47); „aż po krańce ziemi” (*Dz* 1, 8). Drugim wspólnym elementem jest zapewnienie dane przez Pana, że w zadaniu tym „posłani” nie zostaną sami, ale towarzyszyć im będzie moc Ducha oraz wsparcie Jezusa: „Oni zaś poszli i głosili Ewangelię wszędzie, a Pan współdziałał z nimi” (*Mk* 16, 20). Ewangelia Janowa łączy wprost misję, którą Jezus powierzył swym uczniom, z posłannictwem, które On sam otrzymał od Ojca: „Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam” (*J* 20, 21). W Modlitwie Arcykapłańskiej Jezus mówi do Ojca: „Jak Ty Mnie posłałeś na świat, tak i Ja ich na świat posłałem” (*J* 17, 18). „Ostatecznym celem misji jest danie uczestnictwa w komunii, jaka istnieje pomiędzy Ojcem i Synem. Uczniowie winni żyć w jedności pomiędzy sobą, trwając w Ojcu i w Synu, «aby świat poznał i uwierzył» (por. *J* 17, 21–23)”⁶.

Wzorem apostołstwa misyjnego dla uczniów Chrystusa w każdym czasie pozostaje postawa Maryi. To ona, udając się do swojej krewnej Elżbiety, niesie jej Jezusa. Uczestnicząc w przyjęciu weselnym w Kanie Galilejskiej, ukazuje Apostołom oraz zgromadzonym ludziom boskość Chrystusa, a także wpływa na Niego, aby ukazał swoją zbawczą misję. Stojąc pod krzyżem swojego Syna, otrzymuje w testamentalnym zleceniu macierzyńską troskę o umiłowanego ucznia, a wraz z nim o cały Kościół. Jest także obecna w momencie zstąpienia Ducha Świętego na Kościół, który rozpoczyna realizację misyjnego nakazu Chrystusa.

7. Działalność misyjna wypływa nie tylko z formalnego nakazu Pańskiego, ale i z samej istoty życia chrześcijańskiego, którą jest obdarowanie w Chrystusie. Jak świętemu Pawłowi, została nam „dana [...] łaska: ogłosić poganom jako Dobrą Nowinę niezgłębione bogactwo Chrystusa” (*Ef* 3, 8). Tego bogactwa „w rzeczy samej wszyscy [...] szukają, choć nieraz w sposób niejasny, i wszyscy mają prawo do poznania wartości tego daru i przyjęcia go. Kościół, a w nim każdy chrześcijanin, nie może ukrywać ani zachowywać dla siebie tej nowości i tego bogactwa, otrzymanych z Bożej dobroci, by przekazywać je wszystkim ludziom. Ci, którzy są włączeni w Kościół katolicki, powinni czuć się uprzywilejowani, a przez to bardziej zobowiązani do dawania świadectwa wiary i życia chrześcijańskiego jako służby braciom i należytej odpowiedzi Bogu, pamiętając, że «swoją uprzywilejowany stan zawdzięczają nie własnemu zasługom, lecz szczególnej łasce Chrystusa; jeśli zaś z łaską tą nie współdziałają myślą, słowem i uczynkiem, nie tylko zbawieni nie będą, ale surowiej jeszcze będą sądzeni»”⁷.

8. Misje stanowią „pierwszą posługę, jaką Kościół może spełnić względem każdego człowieka i całej ludzkości w dzisiejszym świecie, któremu nieobce są wspaniałe osiągnięcia, ale który, jak się wydaje, zatracił sens spraw ostatecznych i samego istnienia”⁸. Na pytanie: „Dlaczego misje?” odpowiadamy zatem z wiarą i zgodnie z najgłębszym doświadczeniem Kościoła: dlatego, że otworzenie się na miłość Chrystusa jest prawdziwym wyzwoleniem każdego człowieka. W Chrystusie zostajemy wyzwoleni od alienacji i zagubienia, od zniewolenia przez moce grzechu i śmierci, w Nim odnajdujemy siebie, On jest „naszym pokojem” (*Ef* 2, 14), a Jego miłość nadaje sens i radość naszemu życiu.

Potrzeba działalności misyjnej wynika zatem z radykalnej nowości życia, przyniesionej przez Chrystusa i przeżywanej przez Jego uczniów. To nowe życie jest da-

Kościół
obdarowany
i obdarowujący

Misje jako
zaproszenie
do życia
w Chrystusie

rem Bożym i od człowieka wymaga się, by je przyjął i pozwolił mu w sobie wzrastać, jeśli chce urzeczywistnić siebie samego na miarę swego powołania⁹.

Misje
jako niesienie
radosnej prawdy
o Odkupieniu
w Chrystusie

9. Kościół nie prowadzi działalności misyjnej tylko po to, aby ukazywać chrześcijaństwo jako sztukę mądrości czy wiedzę, jak dobrze żyć. Ewangelia to radosna nowina o tym, że „tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, aby świat został przez Niego zbawiony” (J 3, 16–17). W czasach współczesnych dokonano się „zeświecczenie zbawienia”. Jak zauważa Jan Paweł II, dzisiaj często walczy się o człowieka, „ale o człowieka pomniejszonego, sprowadzonego jedynie do wymiaru horyzontalnego. My natomiast wiemy, że Jezus przyszedł, aby przynieść zbawienie całkowite, które obejmuje całego człowieka i wszystkich ludzi, otwierając ich na wspaniałe horyzonty usynowienia Bożego”. W tej sytuacji chrześcijanie, w pełnym poszanowaniu dla ludzkich przekonań i wszelkiej wrażliwości, winni przede wszystkim „potwierdzić z prostotą [swoją] wiarę w Chrystusa, jedynego Zbawiciela człowieka, wiarę, którą otrzymaliśmy jako dar z wysoka bez żadnych naszych zasług. Mówimy z Pawłem: «Nie wstydzę się Ewangelii, jest bowiem ona mocą Bożą ku zbawieniu dla każdego wierzącego» (Rz 1, 16). Chrześcijańscy męczennicy wszystkich czasów — również naszych — oddali i nadal oddają życie, by świadczyć wobec ludzi o tej wierze, przekonani, że każdy człowiek potrzebuje Jezusa Chrystusa, który zwyciężył grzech i śmierć, i pojednał ludzi z Bogiem. [...] Chrystus ogłosił się Synem Bożym, ściśle zjednoczonym z Ojcem, i jako taki został uznany przez uczniów, potwierdzając swe słowa cudami i zmartwychwstaniem. [...] Kościół nie może zaprzestać głosić, że Jezus przyszedł, by objawić oblicze Boga i wysłużyć, przez krzyż i zmartwychwstanie, zbawienie dla wszystkich ludzi”¹⁰.

W Katechizmie Kościoła Katolickiego podkreśla się, że „ci, którzy są posłuszni natchnieniom Ducha Prawdy, znajdują się już na drodze zbawienia; Kościół jednak, któremu ta prawda została powierzona, musi wychodzić naprzeciw ich pragnieniu, aby im ją zanieść. Właśnie dlatego, że Kościół wierzy w powszechny zamysł zbawienia, musi on być misyjny”¹¹. Upodabnia się on w ten sposób do dobrego człowieka z Ewangelii: wydobywa ze skarbcza swego serca nadzieję zbawienia w Chrystusie dla wszystkich oraz ostrzega przed wieczną zaturą, pamiętając przy tym i o własnych słabościach, i o tym, że Bóg sobie tylko znanymi drogami prowadzi ludzi do zbawienia.

Misje
mocą Kościoła

10. „Wiara umacnia się, gdy jest przekazywana!”. W tych słowach Jan Paweł II przypomina starą prawdę, że misje odnawiają Kościół, wzmacniają wiarę i dojrzałość chrześcijańską, wnoszą w życie chrześcijan promienie żarliwości i entuzjazmu, uczą dialogu i otwartości ekumenicznej¹². Dynamizm misyjny stwarza wymianę pomiędzy Kościołami i prowadzi ku światu zewnętrznemu, wywierając pozytywny wpływ na życie Kościoła i dojrzałość poszczególnych wierzących¹³.

Misje a dialog

11. Oprócz głoszenia Ewangelii, zadaniem działalności misyjnej jest także dialog z wyznawcami innych religii. Kościół nie widzi sprzeczności między głoszeniem Chrystusa a dialogiem międzyreligijnym. Jest jednak przekonany, że oba te elementy znajdują swe niejako naturalne środowisko w działalności misyjnej¹⁴.

Inkultuacja

12. Dialog jako metoda misji prowadzi do inkultuacji. Oznacza ona „wewnętrzne przekształcenie autentycznych wartości kulturowych przez ich integrację w chrześcijaństwie i zakorzenienie chrześcijaństwa w różnych kulturach [...]”. Poprzez inkul-

turację Kościoł wciela Ewangelię w różne kultury i jednocześnie wprowadza narody z ich kulturami do swej własnej wspólnoty”¹⁵. Inkulturacja ma głębokie uzasadnienie teologiczne w tajemnicy Wcielenia, gdyż Syn Boży wcielił się w określoną kulturę — kulturę, tradycję i życie Boże narodu żydowskiego.

Organizacja działalności misyjnej Kościoła

13. „Najwyższe kierownictwo oraz koordynacja poczynań i działań, związanych z dziełem misyjnym i współpracą misjonarską, należy do Biskupa Rzymskiego oraz Kolegium Biskupów”¹⁶. W imieniu Stolicy Apostolskiej ośrodkiem animacji, kierowania i koordynacji dzieła ewangelizacji narodów i współpracy misyjnej jest Kongregacja do spraw Ewangelizacji Narodów¹⁷.

Kongregacja
do spraw
Ewangelizacji
Narodów

14. Konferencja Biskupów kieruje działalnością misyjną w kraju. Powołuje ona Komisję Episkopatu do spraw Misji, współdziałającą z konsultami wyższych przełożonych zakonów i zgromadzeń męskich oraz żeńskich¹⁸.

Komisja
Episkopatu
do spraw Misji
Krajowy dyrek-
tor Papieskich
Dzieł Misyjnych

15. Kongregacja do spraw Ewangelizacji Narodów, na wniosek Konferencji Biskupów, mianuje krajowego dyrektora Papieskich Dzieł Misyjnych, który jest ich przedstawicielem wobec Konferencji¹⁹.

Krajowa Rada
Misyjna

16. Konferencja Biskupów powołuje Krajową Radę Misyjną, do której wchodzi przedstawiciele Komisji Episkopatu do spraw Misji, dyrektorzy diecezjalnych Papieskich Dzieł Misyjnych oraz przedstawiciele zgromadzeń zakonnych i instytutów misyjnych. Radę kieruje przewodniczący Komisji Episkopatu do spraw Misji, a krajowy dyrektor Papieskich Dzieł Misyjnych jest jej sekretarzem.

17. Sobór Watykański II stwierdził, że biskupi są „konsekrowani nie dla jakiejś diecezji, ale dla zbawienia całego świata”²⁰. Dlatego do podstawowych obowiązków biskupa należy także popieranie, kierowanie i uzgadnianie działalności misyjnej. Ma się on starać, aby praca apostolska nie ograniczała się tylko do już nawróconych, ale aby przeznaczano odpowiednią liczbę pracowników i właściwe środki na ewangelizację niechrześcijan²¹. Powinien popierać powołania misyjne, troszczyć się o Papieskie Dzieła Misyjne oraz wysyłać dobrych i należycie przygotowanych kapłanów diecezjalnych na misje. Do jego zadań należy nadto powołanie diecezjalnej rady misyjnej oraz delegata biskupiego do spraw misji, który jest przewodniczącym rady i diecezjalnym dyrektorem Papieskich Dzieł Misyjnych²².

Misyjne
zadania
biskupów

18. Kapłani „są współpracownikami stanu biskupiego w potrójnym świętym urzędzie, który z natury swej należy do posłannictwa Kościoła. Powinni więc dobrze zrozumieć, że ich życie jest poświęcone również na służbę misjom”²³.

Misyjne zadania
kapłanów

19. Kościół z wielkim szacunkiem i miłością odnosi się do misjonarzy. Chociaż bowiem „obowiązek rozszerzania wiary ciąży w odpowiedniej części na każdym uczniu Chrystusowym, to jednak Chrystus Pan powołuje zawsze z liczby uczniów tych, których sam chce, aby byli z Nim i aby mógł ich wysyłać na głoszenie nauki narodom. Dlatego przez Ducha Świętego, który udziela, jak chce, charyzmatów dla wspólnego dobra, wzbudza w sercach jednostek powołania misyjne, a równocześnie w Kościele powołuje do życia instytuty, które by obowiązek ewangelizacji należący do całego Kościoła przyjęły jako właściwe zadanie”²⁴.

Misjonarze

Oddanie całego swego życia dla ludzi nie znających Chrystusa na terenach zwanych misyjnymi jest zatem uważane przez Kościół za „specjalne powołanie”, wzo-

rowane na powołaniu Apostołów. Misjonarze są chrześcijanami, duchowymi bądź świeckimi, którzy otrzymali takie powołanie i posłani przez prawowitą władzę idą z wiarą i posłuszeństwem jako słudzy Ewangelii, aby wśród narodów dawać świadectwo o Zmartwychwstałym. Powołanie misyjne objawia się w całkowitym oddaniu się na służbę ewangelizacji, obejmuje całą osobę i całe życie misjonarza, wymagając od niego bezgranicznego poświęcenia sił i czasu. Stanowi ono najpiękniejszy wyraz gorliwości misyjnej Kościoła, który zawsze potrzebuje poświęceń radykalnych i całkowitych²⁵.

Kapłani
Fidei donum

20. W encyklice „*Fidei donum*” z 1957 roku papież Pius XII zachęcił biskupów, aby oddali niektórych ze swych kapłanów na czasową służbę Kościołom Afryki. Stopniowo praktyka ta została rozszerzona na inne tereny misyjne: „kapłani, zwani *Fidei donum*, uwidaczniają w sposób szczególny więź komunii pomiędzy Kościołami, dają cenny wkład we wzrost wspólnot kościelnych znajdujących się w potrzebie, czerpiąc z nich równocześnie świeżość i żywotność wiary”²⁶. Kościół stawia wobec nich pewne warunki. Mają być wybrani spośród najlepszych księży i należycie przygotowani do pracy misyjnej. Powinni też umieć włączyć się z otwartym sercem w nowe środowisko Kościoła, który ich przyjmuje, zwłaszcza w jego prezbiterium²⁷.

Wielkie
znaczenie
działalności
misyjnej
instytutów życia
konsekrowanego

21. Wielkie znaczenie dla działalności misyjnej Kościoła miały zawsze instytuty życia konsekrowanego, czyli zakony i rozmaite zgromadzenia zakonne. Dla niektórych z nich posłannictwo misyjne stało się podstawowym charyzmatem.

Kościół zachęca instytuty życia kontemplacyjnego, aby zakładały swoje klasztor-y w świecie niechrześcijańskim, zwłaszcza na terenach, gdzie odczuwa się poszanowanie dla życia mistycznego i ascezy²⁸.

Ogromne możliwości krzewienia królestwa Bożego stoją dzisiaj także przed instytutami życia czynnego: świadczenie miłosierdzia, przepowiadanie ewangeliczne, wychowanie, szerzenie kultury oraz solidarności z ubogimi, zepchniętymi na margines i uciśnionymi.

Jan Paweł II szczególne słowa uznania i zachęty kieruje do zakonnic misjonek, „których dziewictwo dla Królestwa Bożego wyraża się w różnorodnych owocach macierzyństwa duchowego. Właśnie misja *ad gentes* daje im rozległe pole do «oddania siebie w miłość w sposób zupełny i niepodzielny». Przykład i aktywność kobiety będącej dziewicą poświęconą miłości Boga i bliźniego, zwłaszcza najuboższego, są niezbędne jako znak ewangeliczny wśród tych ludów i kultur, gdzie kobieta musi jeszcze przebyć długą drogę dla osiągnięcia ludzkiego rozwoju i wyzwolenia”²⁹.

Misjonarze
świeccy

22. Od czasów apostoelskich misjonarzami byli także ludzie świeccy. Prawo do podejmowania przez świeckich działalności misyjnej *ad gentes* wynika z chrztu i bierzmowania, przez które otrzymują oni, w sobie właściwym wymiarze, udział w potrójnym urzędzie Jezusa Chrystusa — kapłańskim, prorockim i królewskim³⁰.

Współpraca misyjna

Św. Teresa od
Dzieciątka Jezus
wzorem współ-
odpowiedzialno-
ści za misje

23. Współodpowiedzialność za misje jest prawem i obowiązkiem poszczególnych wiernych i całych wspólnot kościelnych. Znakomicie pojęła to i zrealizowała św. Teresa od Dzieciątka Jezus, która w 1927 roku została ogłoszona Patronką Misji, chociaż nigdy na misjach nie pracowała. Jak stwierdził Jan Paweł II, „Teresa Martin, karmelitanka bosa z Lisieux, żarliwie pragnęła być misjonarką. I była nią [...]. Sam

Pan Jezus ukazał jej, w jaki sposób może realizować to powołanie: żyjąc w pełni przykazaniem miłości, miała zanurzyć się w samym sercu misji Kościoła, wspierać tajemniczą mocą modlitwy i komunii głosicieli Ewangelii. [...] Droga, jaką szła, aby osiągnąć ten ideał życia, nie była drogą wielkich dokonań, które są udziałem nielicznych, ale przeciwnie — drogą dostępną dla wszystkich, «małą drogą» ufności i całkowitego zawierzenia siebie łasce Bożej”. W ten sposób św. Teresa „realizowała prawdę, którą przypomniał Sobór Watykański II, nauczając, że Kościół jest ze swej natury misyjny. Nie tylko ci, którzy wybrali życie misyjne, ale wszyscy ochrzczeni są w jakiś sposób posłani *ad gentes*”³¹.

24. Udział w misjach nie ogranicza się zatem do szczególnych działań, ale jest oznaką dojrzałości wiary i życia chrześcijańskiego. Wierzący, pozostając w swoim środowisku życia i wiary, może i powinien modlić się za misje i o powołania misyjne, ofiarować w tej intencji swoje cierpienia, włączać się w pracę Papieskich Dzieł Misyjnych, wspierać je finansowo, a także pomagać misjonarzom ze swojej diecezji. Pomoc tę świadczy się, śledząc z zainteresowaniem ich działalność, korespondując z nimi, odpowiadając w miarę możliwości na ich potrzeby, a kiedy wracają, przyjmując ich z taką samą radością, z jaką pierwsze wspólnoty chrześcijańskie przyjmowały i słuchały Apostołów opowiadających, jak wiele Bóg zdziałał przez ich głoszenie Ewangelii (por. *Dz 14, 27*)³².

25. Istotnym elementem współodpowiedzialności za misje jest formacja misyjna. „Pracy tej — stwierdza Jan Paweł II — nie należy bynajmniej pojmować jako marginalnej, ale trzeba stawiać ją w centrum życia chrześcijańskiego. Tematyka misyjna może stanowić ogromną pomoc dla nowej ewangelizacji narodów chrześcijańskich: świadectwo misjonarzy jest bowiem pociągające również dla tych, którzy są daleko”³³.

26. Chorzy i niepełnosprawni mają uprzywilejowane miejsce w dziele współpracy misyjnej przez udział w zbawczym cierpieniu Chrystusa Pana (por. *Kol 1, 24*).

27. Obowiązek formowania Kościoła z natury swej misyjnego, żyjącego duchem misyjnym i otwartego na misje, spoczywa przede wszystkim na kapłanach. Troska Kościoła o całą ludzkość winna towarzyszyć im podczas codziennej Ofiary Eucharystycznej i Liturgii Godzin. W swej pracy duszpasterskiej powinni budzić i podtrzymywać wśród wiernych gorliwość ewangelizacyjną, a zwłaszcza uczyć modlitwy za misje. Ich ważnym obowiązkiem jest też ukazywanie rodzinom chrześcijańskim konieczności i zaszczytu pielęgnowania powołań misyjnych wśród swych synów i córek. Powołania misyjne są „nieomylnym znakiem żywotności danego Kościoła”. Kapłani winni nadto dbać o podtrzymywanie wśród dzieci i młodzieży szkolnej zapału misyjnego przez propagowanie Dzieł Misyjnych. Ich obowiązkiem jest wreszcie budzenie ofiarności wśród wiernych. Sobór stwierdza dobitnie: „niech się nie wstydzą prosić [wiernych] o jałmużnę, stawszy się niejako żebrakami dla Chrystusa i zbawienia dusz”³⁴.

28. W dziele ożywiania ducha misyjnego główne zadanie spoczywa na Papieskich Dziełach Misyjnych. Cztery Dzieła Papieskie mają jeden wspólny cel, którym jest rozbudzanie w Ludzie Bożym poczucia odpowiedzialności za powszechną misję Kościoła. Jan Paweł II podkreśla, że należy im się pierwszeństwo w organizowaniu współpracy misyjnej, ponieważ są stosownym środkiem wpajania katolikom od dzieciństwa ducha misyjnego, zbierania dobrowolnych ofiar na rzecz misji, utrzymywania kontaktu z misjonarzami i budzenia powołań misyjnych³⁵.

Formy
współpracy
misyjnej

Formacja
misyjna

Miejsce chorych
i niepełnosprawnych
Zadania
kapłanów

Papieskie
Dzieła
Misyjne

Bezpośrednim i szczególnym celem Papieskiej Unii Misyjnej, założonej w 1916 roku, jest formacja misyjna kapłanów, zakonników i zakonnice, którzy ze swej strony winni troszczyć się o nią we wspólnotach chrześcijańskich. Ponadto Unia zmierza do krzewienia w diecezjach, parafiach i instytutach życia konsekrowanego innych Dzieł Papieskich.

Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary, powołane do życia w 1822 roku, podejmuje troskę o ożywienie ducha misyjnego dorosłych. Jego głównym zadaniem jest animacja misyjna istniejących ruchów i stowarzyszeń katolickich.

Papieskie Dzieło Świętego Piotra Apostoła, powstałe w 1889 roku, stawia sobie jako główne cele budzenie świadomości misyjnej młodzieży, wspieranie powołań w krajach misyjnych oraz niesienie pomocy materialnej seminarzystom w tych krajach.

Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci, które prowadzi swoją działalność od 1843 roku, skutecznie krzewi ducha misyjnego wśród najmłodszych katolików. Dzięki działalności tej organizacji, dzieci stają się „małymi misjonarzami” w swoim środowisku, a w myśl hasła „Dzieci pomagają dzieciom” — na całym świecie.

Nowe formy
współpracy
misyjnej
Misje
a turystyka

29. Współpraca misyjna poszerza się dziś o nowe formy. Są one związane z rozwojem komunikacji oraz ze zjawiskiem przemieszczania się ludzi, migracji zarobkowej, ucieczek spowodowanych prześladowaniami etnicznymi i religijnymi.

30. Powszechnym zjawiskiem jest dzisiaj turystyka o charakterze międzynarodowym. Stanowi ona fakt pozytywny, gdy — unikając rozrzutności i ostentacji — uprawia się ją z nastawieniem pełnym szacunku dla odwiedzanych ludzi, ich tradycji i kultury, w celu wzajemnego ubogacenia. Od turystów chrześcijańskich wymaga się jednak, aby byli także świadkami wiary i miłości Chrystusowej wobec przedstawicieli innych narodów i religii. W miarę możliwości powinni zaznajamiać się z życiem miejscowych misjonarzy i formowanych przez nich wspólnot chrześcijańskich. Zasługuje na pochwałę odwiedzanie placówek misyjnych, zwłaszcza przez ludzi młodych, którzy udają się tam, aby służyć, a przez to doświadczać prawdziwego życia chrześcijańskiego³⁶.

Praca
okresowa

31. Liczni chrześcijanie, często także Polacy, podejmując pracę okresową, udają się na tereny, gdzie chrześcijaństwo jest nieznanne, a niekiedy prześladowane. Pobyt i praca w takich krajach stanowi sposobność do składania świadectwa. „W pierwszych wiekach — podkreśla Jan Paweł II — chrześcijaństwo rozszerzyło się przede wszystkim dlatego, że chrześcijanie podróżując lub osiedlając się w regionach, gdzie jeszcze nie głoszone Chrystusa, z odwagą dawali świadectwo swej wierze i zakładali tam pierwsze wspólnoty”³⁷.

Problem
imigrantów

32. Coraz liczniejsi mieszkańcy krajów misyjnych i wyznawcy religii niechrześcijańskich osiedlają się w krajach o dawnej tradycji chrześcijańskiej, zmuszeni do tego przez niesprzyjającą sytuację polityczną lub gospodarczą, panującą w miejscach ich pochodzenia. Duża liczba takich osób zamieszkuje wielkie miasta europejskie i amerykańskie. Ich obecność stanowi poważne wyzwanie misyjne dla miejscowych wspólnot kościelnych. Kościół coraz wyraźniej widzi potrzebę odpowiedniego ich przyjęcia, dzielenia się dobrami, zatroszczenia się o potrzeby duchowe (nawet związane z praktykowaniem ich religii), dialogu, służby, dawania świadectwa i bezpośredniego głoszenia Ewangelii³⁸.

WCZORAJ I DZIŚ MISJI

33. „Dzieło ewangelizacji i głoszenia Dobrej Nowiny na naszych ziemiach za wdzięczamy synom narodów, które wcześniej od naszych przodków przyjęły chrzest. Św. Wojciech czy pierwsi męczennicy polscy są wymownym przykładem tego, że ewangelizacja w swojej najgłębszej warstwie jest dzieleniem się Chrystusem «aż po krańce ziemi» (Dz 1, 8), które wymaga daru z siebie. Taka jest logika ewangelizacji zapoczątkowanej przez Jezusa i podjętej przez Apostołów. Taką ma postać dzisiaj i po wsze czasy. Kościół w Polsce miał i ma wielki wkład w dzieło misyjne”³⁹. Synod Plenarny z czcią pochyla się nad tym wkładem i ukazuje jego najpiękniejsze karty.

Wdzięczność
i zobowiązanie

Misje polskie w Pierwszej Rzeczypospolitej i w czasach rozbiorów

34. Od zarania chrześcijaństwa Polska, sama potrzebując misji i misjonarzy, popierała misje wśród pogan. Dowodem tego jest misja św. Wojciecha do Prus w 997 roku. Była ona wyposażona i wspierana przez Bolesława Chrobrego. Król ten również wykupił ciało męczennika i sprowadził je do Gniezna. Wśród pierwszych misjonarzy, którzy przygotowywali się do głoszenia Ewangelii i w 1003 roku ponieśli śmierć męczeńską koło Międzyrzecza Wielkopolskiego, było trzech Polaków: Mateusz, Izaak i Krystin. Wielkie zasługi dla nawrócenia Pomorza w XII wieku położył książę Bolesław Krzywousty. Opactwo cystersów w Łeknie, założone w 1143 roku, miało na celu misje wśród Prusów. W 1215 roku papież Innocenty III ustanowił osobne biskupstwo dla Prus w Zantyrze, z biskupem Chrystianem z klasztoru w Łeknie na czele. Biskupstwo to jurysdykcyjnie było zależne od arcybiskupa gnieźnieńskiego. Benedykt Polak brał udział w misji Papieża Innocentego IV do chana mongolskiego w Karakorum w latach 1245–1247.

Pierwsi
misjonarze

35. Protektorami misji na Litwie byli: biskup krakowski Jan Prandota (†1266), arcybiskupi metropolici gnieźnieńscy Jarosław Bogoria (†1374) i Mikołaj Trąba (†1422) oraz rektor Akademii Krakowskiej Paweł Włodkowic (†1435). Sam chrzest Litwy był zasługą św. Jadwigi Królowej i jej małżonka Władysława Jagiełły, namaszczonego i ukoronowanego na króla Polski. Misje na Litwie prowadzili głównie polscy franciszkanie. Franciszkaninem był również pierwszy biskup wileński Andrzej Jastrzębiec (†1388).

Ewangelizacja
Litwy

36. W XVII wieku Polska przejęła opiekę nad misją w Persji, dzięki czemu od 1638 roku do początków XVIII wieku pracowało tam 11 polskich misjonarzy jezuitów i 7 karmelitów. Pierwszym polskim misjonarzem w Japonii był jezuita Wojciech Męciński, zmarły śmiercią męczeńską w 1643 roku. W misji chińskiej w XVII wieku także brali udział polscy jezuita: Andrzej Rudomin, Mikołaj Smogulecki, Michał Piotr Boym oraz Jan Chrzyciel Bąkowski. Łączyli oni zakładanie Kościoła z rozwojem kultury tego narodu.

Udział w ewan-
gelizacji Azji
w XVII–XIX
wieku

W XVII wieku w Goa działali polscy karmelici boski: Hieronim Drzewiecki (†1695), Dionizy od Jezusa Miliński (†1673) i Mikołaj z Bibersztyna Kazimierski (†1661). O. Florencjusz od Jezusa Nazareńskiego Szostak (†1773) pracował w Malabarze. W 1748 roku został on biskupem koadiutorem, a w 1750 roku ordynariuszem diecezji w Verapoly.

W XIX wieku w Indiach pracowali kapucyni: Florian Topolnicki (†1842), Feliks Studziński i Emanuel Jan Słowik oraz jezuita ks. Michał Twardowski (†1891) i brat Bronisław Galkowski.

Misje
afrykańskie
jezuitów
polskich

37. Jezuita Maksymilian Ryfło, rektor *Urbanianum* w Rzymie, opracował plan wikariatu apostolskiego Afryki Środkowej. Wikariat został utworzony w 1845 roku, a ks. Ryfło został jego pierwszym prowikariuszem. Opracował on także plan ewangelizacji „czarnej” Afryki, przyjęty przez Świętą Kongregację Rozkrzewiania Wiary. Zmarł podczas podróży misyjnej po Nilu w 1848 roku.

Polscy jezuita z prowincji małopolskiej z ks. Emanuelem Gabryełem na czele rozpoczęli w 1880 roku pracę w Dolnej Zambezji, dzisiejszym Mozambiku, a w późniejszych latach także w Górnej Zambezji, nazwanej później północną Rodezją, a wreszcie Zambią. Tam właśnie w 1924 roku powstała prefektura apostolska Broken Hill z jezuitą ks. Bronisławem Wolnym SJ, prefektem apostolskim, na czele. W 1946 roku została ona przekształcona w wikariat apostolski, a w 1959 roku w metropolię. Jej pierwszym arcybiskupem został Adam Kozłowiecki, jezuita, były więzień Dachau, powołany w 1997 roku do godności kardynalskiej.

Działalność
kard. M. H.
Ledóchowskiego
i abpa W. M.
Zaleskiego

38. Prymas Polski Mieczysław Halka Ledóchowski, wygnany z Gniezna i Poznania, był w latach 1892–1902 prefektem Kongregacji Rozkrzewiania Wiary. Na jego wniosek Delegatem Apostolskim w Indiach został arcybiskup Władysław Michał Zaleski, tytularny Patriarcha Antiocheński. Założył on w 1893 roku w Kandy na Cejlonie pierwsze Ogólnoindyjskie Seminarium Duchowne, przeniesione w 1955 roku do Puna. Formacja rodzimych kapłanów przyspieszyła dojrzewanie Kościoła w Indiach.

Misje na
Madagaskarze

39. Polscy jezuita pracowali także na Madagaskarze. Wyróżnił się wśród nich apostoł trędowatych Sługa Boży ks. Jan Beyzym (1899–1912), który wybudował na wyspie pierwszy szpital dla trędowatych ze składek społeczeństwa polskiego. Pierwsza polska Siostra Miłosierdzia imieniem Małgorzata przybyła na Madagaskar jeszcze przed wybuchem pierwszej wojny światowej.

Misjonarze
wygnańcy
i emigranci

40. Działalność misyjną prowadzili również inni Polacy należący do niemieckich i austriackich prowincji zakonnych, a także polscy emigranci z prowincji zakonnych amerykańskich i kanadyjskich: ojcowie biali, oblaci św. Franciszka Salezego, trapiści z Marianhill, misjonarze Ducha Świętego, oblaci Maryi Niepokalanej, pallotyni, werbiści, wśród których wyróżnił się ks. Jan Grycman SVD, współpracownik ks. Pawła Schebesty SVD.

Działalność misyjna w latach 1918–1989

Misjonarze
okresu między-
wojennego

41. W okresie międzywojennym na misjach pracowało 263 ojców i braci z 10 zgromadzeń męskich oraz 210 polskich sióstr zakonnych z 8 zgromadzeń żeńskich.

W 1928 roku polscy oblaci Maryi Niepokalanej objęli misję na Cejlonie. Brat Stanisław Wyryma pracował na wyspie 57 lat, natomiast ojcowie Emil Pomykoł i Andrzej Cierpka po 50 lat. Ojciec Leon Mokwa przez 50 lat prowadził działalność misyjną wśród Eskimosów i północnokandyjskich Indian. Tych ostatnich ewangelizował także Sługa Boży brat Antoni Kowalczyk OMI. Od 1929 roku w Chinach pracowali polscy Misjonarze św. Wincentego a Paulo. Ks. Ignacy Krauze CM, wyświęcony w 1944 roku na biskupa, został w 1946 roku wygnany z Chin i pracował aż do

śmierci w Brazylii. Św. Maksymilian Maria Kolbe wraz z grupą franciszkanów konwentualnych założył w 1930 roku japoński Niepokalanów. Brat Zenon Żebrowski przeżył tam w 1945 roku wybuch bomby atomowej. Polscy bernardyni z prowincji krakowskiej w 1931 roku objęli misję na Sachalinie.

W 1928 roku siostry służebniczki starowiejskie założyły stację misyjną w Chingombe w Górnej Rodezji (dzisiejsza Zambia). W gronie tych pierwszych misjonarek była lekarz medycyny siostra Krystyna Wiączek. Polskie franciszkanki Misjonarki Maryi pracowały na misjach w Chinach. Siostra Wanda Kicińska, przebywająca tam od 1936 roku, została wygnana w roku 1955.

42. W okresie międzywojennym rozwinęła się w Polsce współpraca misyjna. Powstał Misyjny Związek Polek oraz Koło Misyjne Sodaliczki Mariańskiej przy Uniwersytecie Poznańskim, założone w 1927 roku przez Kazimierzę Berkanównę. Organizacje te zostały później przekształcone w Akademicki Związek Misyjny. Należała do niego doktor Wanda Błęńska, lekarka–misjonarka w Ugandzie. W 1927 roku, pod protektorem Sługi Bożego kard. Augusta Hlonda, odbył się w Poznaniu Międzynarodowy Akademicki Kongres Misyjny. Animatorami kongresu byli: ks. Kazimierz Kowalski, późniejszy biskup chełmiński, ks. Wojciech Turowski SAC, późniejszy generał pallotynów, oraz Sługa Boży abp Antoni Julian Nowowiejski. W latach 1928–1939 w Poznaniu wychodziły „Annales Missiologicae”. W 1938 roku odbył się w tym mieście Krajowy Kongres Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary, połączony z wystawą misyjną w hali Targów Poznańskich.

Współpraca misyjna w okresie międzywojennym

43. Podstawowym narzędziem budzenia ducha misyjnego i współpracy z misjami były prężnie rozwijające się w okresie międzywojennym Papieskie Dzieła Misyjne. Wśród nich wyróżniał się Związek Misyjny Duchowieństwa, obecnie Papieska Unia Misyjna. Drugim wyróżniającym się dziełem było Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary.

Papieskie Dzieła Misyjne w latach 1927–1939

44. W ostatnich dziesięcioleciach wyjazdy polskich duchownych na misje były długi czas utrudniane i ograniczane. W pierwszych latach powojennych (1945–1957) do krajów misyjnych wyjechało 55 polskich misjonarzy. W latach 1958–1968 udało się na tereny misyjne 252 misjonarzy. W 1969 roku pracowało na misjach 575 polskich misjonarzy: 379 kapłanów, 59 braci zakonnych, 129 sióstr oraz 8 osób świeckich.

Misjonarze polscy w latach reżymu komunistycznego

45. Po Soborze Watykańskim II grupa polskich misjonarzy werbistów wyjechała do Indonezji i Nowej Gwinei, potem także do Ghany i Zairu. Z czasem powstały całe okręgi misyjne, powierzone polskim misjonarzom: oblaci Maryi Niepokalanej objęli je w Kamerunie i na Madagaskarze, pallotyni w Rwandzie. Polski oblat O. Eugeniusz Jureczko OMI został biskupem Yokadoume w Kamerunie. Polscy misjonarze pełnili także posługę wikariuszy generalnych przy biskupach afrykańskich.

Działalność misyjna werbistów i innych instytucji życia konsekrowanego

46. W 1967 roku została powołana do istnienia Komisja do Spraw Misji Episkopatu Polski. Wraz z Komisją zostało stworzone Biuro Misyjne. W 1984 roku w Warszawie powstało Centrum Formacji Misyjnej, później zaś Instytut Misyjny Laikatu.

Koordynacja działalności misyjnej

47. W 1949 roku władze państwowe zawiesiły działalność Papieskich Dzieł Misyjnych. Próby odbudowy zniszczonych struktur tych organizacji podjął bp Jan Wosiński, który stanął na ich czele w 1963 roku. Faktyczną działalność mogły jed-

Papieskie Dzieła Misyjne w latach PRL

nak one podjąć dopiero po odzyskaniu suwerenności w 1989 roku, uzyskując osobowość prawną.

Misje polskie i współpraca misyjna po roku 1989

Misjonarze
i misjonarki

48. W 1997 roku na misjach pracowało 1 835 polskich misjonarzy i misjonek. W gronie tym było 488 siostr zakonnych (2 proc. ogółu siostr) oraz 1 079 misjonarzy (około 10 proc. zakonników). Największa liczba misjonek pochodzi ze zgromadzeń franciszkanek Misjonek Maryi (57), służebnic Ducha Świętego (53) i służebniczek starowiejskich (33). Wśród misjonarzy najwięcej jest werbistów (223), salezjanów (103), franciszkanów (97), redemptorystów (75), pallotynów (68) i oblatów Maryi Niepokalanej (55). W stosunku do lat przedwojennych zmniejszył się udział braci zakonnych w misjach. Największe grono stanowią bracia werbiści (76) i franciszkanie (24). Cztery żeńskie zakony klauzurowe: klaryski, karmelitanki, kapucynki i wizytki dają świadectwo życia wiary wobec świata niechrześcijańskiego.

Na misjach pracuje 232 polskich księży diecezjalnych. Stanowi to nieco ponad 1 proc. polskiego duchowieństwa diecezjalnego. Działalność misyjną prowadzi także 17 misjonarzy świeckich, przygotowanych w Centrum Formacji Misyjnej i posłanych przez swych biskupów.

Zarówno liczba duchownych, jak i świeckich misjonarzy z Polski jest zbyt mała w porównaniu z innymi krajami.

Papieska
Unia Misyjna

49. Papieska Unia Misyjna koncentruje swe działania głównie na formacji misyjnej kleryków. Organizuje sympozja kleryckie, spotkania formacyjne w seminariach duchownych i seminarystów „wakacje z misjami”. W działalność Unii włącza się coraz większa liczba duchownych przez odprawianie tzw. intencji misyjnych, fundowanie stypendiów mszalnych dla misjonarzy, bratnią pomoc kapłanom i siostrom pochodzącym z Kościoła lokalnego. Działalność ta jest niewspółmierna do możliwości Kościoła w Polsce.

Papieskie Dzieło
Rozkrzewiania
Wiary

50. Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary jest na etapie poszukiwania właściwych form działalności. Wspiera misjonarzy duchowo i materialnie, podejmuje współpracę z kołami żywego różańca, popularyzuje ideę misyjną w czasopiśmie „Misje Dzisiaj”.

Papieskie Dzieło
Św. Piotra
Apostoła

51. Papieskie Dzieło św. Piotra Apostoła posiada dopiero w kilkunastu diecezjach młodzieżowe koła misyjne. W 1997 roku odbył się w Niepokalanowie I Ogólnopolski Kongres Misyjny Młodzieży.

Papieskie Dzieło
Misyjne Dzieci

52. Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci skupia około 100 000 dzieci i jest najliczniejszą katolicką organizacją dziecięcą w Polsce. Dzieło służy ożywianiu ducha misyjnego dzieci przez comiesięczne nabożeństwa misyjne, regularne spotkania grupy misyjnej, pisanie listów do misjonarzy, wysyłanie paczek, zbieranie znaczków, organizowanie loterii i „kolędowanie misyjne”. Dzieło wydaje czasopismo „Świat Misyjny”.

Sympozja
i kongresy
misyjne

53. W 1991 roku w Częstochowie odbyło się Ogólnopolskie Sympozjum Misyjne, a w 1992 roku również na Jasnej Górze II Krajowy Kongres Misyjny. Liczne sympozja i spotkania poświęcone tematyce misyjnej zorganizował Referat Misyjny Księża Werbistów w Pieniężnie.

54. Światowe Sanktuarium Maryjne na Jasnej Górze włącza się w dzieło animacji misyjnej przez Wystawę Misyjną i stały dyżur misjonarzy oraz animatorów.

55. Duże zasługi w pogłębianiu rodzimej teologii misji ma specjalizacja misjologiczna na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Ośrodek
jasnogórski
Specjalizacja mi-
sjologiczna ATK

ZADANIA MISYJNE KOŚCIOŁA W POLSCE

Odpowiedzialność za misje w sensie ścisłym

56. W 1987 roku Jan Paweł II sformułował program działalności misyjnej Kościoła w Polsce: „[...] «sprawa działalności misyjnej jest najważniejszym i najświętszym zadaniem Kościoła», jak czytamy w soborowym Dekrecie „Ad gentes divinitus”⁴⁰. Zwracają się do mnie często biskupi z różnych stron świata z prośbą o misjonarzy z Polski. Kładę więc wam na sercu tę sprawę. Zachęcajcie swoje wspólnoty, aby hojnie otwierały się na działalność misyjną Kościoła we współczesnym świecie. Nic bowiem tak nie dynamizuje życia kościelnego i nie przyczynia się do budzenia powołań, jak dawanie głosicieli Chrystusa ludziom, którzy nie znają Jego nauki. [...] Pragnę skierować słowa wielkiego uznania dla ofiarnej pracy naszych misjonarzy: kapłanów, zakonników, zakonnice, członków instytutów życia konsekrowanego i wiernych świeckich, którzy oddali się całkowicie na służbę ewangelizacji. Wspierajmy ich gorącą modlitwą, aby głoszenie Dobrej Nowiny przyniosło na terenach misyjnych, dzięki łasce Bożej, upragnione skutki”⁴¹.

Misyjny
program
papieski

57. Sprawa działalności misyjnej powinna znaleźć właściwe miejsce w ogólnopolskich programach duszpasterskich, katechetycznych i homiletycznych. Z wyobraźnią płynącą z wiary należy łączyć wszystkie wymiary ewangelizacji: duszpasterski, reewangelizacyjny i misyjny.

Miejsce misji
w programach
duszpasterskich

58. Kościół w Polsce musi uświadamiać sobie odpowiedzialność za budzenie powołań misyjnych. Nie wolno marnować powołań przez kierowanie kapłanów, zakonników lub zakonnice do zadań, do których święcenia czy konsekracja nie są potrzebne. Może temu skutecznie zapobiec podejmowanie przez diecezje i instytuty życia konsekrowanego współpracy z biskupami na terenach misyjnych. Opatrzność Boża często w dziejach Kościoła powoływała na misjonarzy większą liczbę duchownych z jednego narodu, na przykład z Hiszpanii, Francji, Holandii czy Włoch. Wydaje się, że dzisiaj ta odpowiedzialność za posyłanie nowych misjonarzy spoczywa w znacznej mierze na Polsce. W tym kontekście Synod przypomina słowa Jana Pawła II, zachęcającego „Biskupów i Konferencje Episkopatów, by wielkodusznie realizowali Wskazania wydane przez Kongregację do spraw Duchowieństwa, które dotyczą współpracy pomiędzy Kościołami partykularnymi, a szczególnie lepszego rozmieszczenia duchowieństwa w świecie”⁴². Odpowiadając na ten apel, należy wyraźnie zwiększyć w nadchodzących latach liczbę polskich misjonarzy zakonników, zakonnice, księży diecezjalnych oraz ludzi świeckich, pracujących w krajach Afryki, Ameryki Łacińskiej, Azji i Oceanii.

Troska
o powołania
misyjne

59. Synod wzywa do stworzenia funduszu pomocy dziełom misyjnym Kościoła w Polsce, na wzór dzieła *Adveniat*. Kościół w Polsce, który przez wiele lat korzystał i wciąż jeszcze korzysta z hojnego wsparcia niektórych Kościołów z krajów bogatych,

Fundusz pomo-
cy dziełom
misyjnym

nie jest tak ubogi, aby nie mógł wspomagać najuboższych. Dużą część funduszu należałoby corocznie przeznaczać na realizację konkretnego programu ewangelizacyjno–charytatywnego w danym kraju misyjnym. Program powinien być w poglądowy sposób przedstawiony we wszystkich polskich parafiach. Pozostała część funduszu winna być przeznaczona na kształcenie misjonarzy, w tym także świeckich.

Studia misyjne

60. Należy dążyć do zwiększenia liczby osób studiujących misjologię oraz religio­logię w kraju i za granicą. Przypomina się, że w *Ratio studiorum* polskich seminariów duchownych religio­logia jest przedmiotem obowiązkowym, misjologię zaś zaliczono do przedmiotów fakultatywnych. Obu przedmiotom należy nadać wyższą rangę. W każdym seminarium powinien istnieć krąg misyjny alumnów, ściśle współpracujący z Papieską Unią Misyjną.

Instytut
Dzieł Misyjnych
Kościoła

61. Większą troską należy otoczyć przygotowanie duchownych i świeckich do pracy misyjnej. Służy temu synodalny postulat powołania Instytutu Dzieł Misyjnych Kościoła⁴³. Instytut powinien stać się centrum formacji misyjnej Kościoła w Polsce. Jego część mogłoby stanowić Seminarium Misyjne *Fidei donum*.

Formacja
misjonarzy

62. W przygotowaniu polskich misjonarzy należy zwracać szczególną uwagę na ich otwartość na tradycję narodów, do których są posyłani, wartości i dorobek miejscowych wspólnot chrześcijańskich oraz zdolność współpracy z innymi misjonarzami. W świetle nauczania Jana Pawła II „misjonarz jest bratem wszystkich, ma w sobie ducha Kościoła, jego otwartość i zainteresowanie dla wszystkich narodów i ludzi, zwłaszcza dla najmniejszych i najuboższych. W ten sposób przekracza granice i podziały rasowe, kastowe czy ideologiczne. Jest znakiem miłości Bożej w świecie, która nie wyklucza ani nie wyróżnia nikogo”⁴⁴. Uwagi te odnoszą się w szczególności do kapłanów udających się na pracę duszpasterską do krajów byłego Związku Radzieckiego. W duchu ekumenizmu winni oni szukać współpracy z duchownymi i wiernymi prawosławnymi, niosąc im w miarę swoich możliwości pomoc duchową i materialną.

Troska biskupów
diecezjalnych
o misjonarzy

63. Troska o duchowe i materialne wspieranie posyłanych z danego Kościoła lokalnego misjonarzy i misjonek należy do ścisłych obowiązków biskupa diecezjalnego. Misjonarze, którzy przybywają do kraju na leczenie lub odpoczynek, powinni zostać otoczeni wszechstronną opieką. Ponadto, wykorzystując ich obecność, należy uzyskać dokładne wiadomości o warunkach, w jakich pracują, zapraszać z homiliami i konferencjami, pomagać w zakupie potrzebnego na misjach sprzętu i leków.

Troska o Papieskie Dzieła Misyjne

Zachęta do współ-
tworzenia Papieskich
Dzieł Misyjnych

64. Ze szczególną troską należy wspierać Papieskie Dzieła Misyjne. Synod zachęca duszpasterzy do tworzenia, we współpracy z dyrekcją krajową, ich struktur w parafiach.

Potrzeba
rozwijania
Unii Misyjnej

65. Synod zwraca się do księży, zakonników i seminarzystów z prośbą o wstępowanie w szeregi Unii Misyjnej i ożywianie jej działalności przez systematyczną modlitwę za misję, odprowadzanie misyjnych intencji mszalnych i krzewienie ducha misyjnego w swoich wspólnotach.

Dzieła Papieskie
w szkołach

66. Szkoły wszystkich stopni powinny zostać objęte działalnością Papieskiego dzieła Misyjnego Dzieci i Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła.

Współpr. ruchów
z Dzieł. Papieskimi

67. Synod Plenarny zachęca członków ruchów i stowarzyszeń katolickich do podejmowania współpracy z Papieskimi Dziełami Misyjnymi.

Inne formy współpracy misyjnej

68. Obowiązkiem Kościołów lokalnych jest wypełnianie duchem misyjnym życia i działalności parafii, stowarzyszeń i grup, zwłaszcza młodzieżowych. Należy informować o pracy misjonarzy i ich potrzebach przez redagowanie czasopism misyjnych, specjalne programy radiowe i telewizyjne oraz inne pomoce audiowizualne. Synod zobowiązuje czasopisma i rozgłośnie katolickie do budzenia żarliwości misyjnej przez sprzyjanie kontaktom czytelników i słuchaczy z misjonarzami, organizowanie konkursów i zbiórek oraz wsparcia modlitewnego.

Zadania
środków
społecznego
przekazu

69. Szczególnie gorąco Kościół zaprasza do pracy misyjnej ruchy kościelne. „Ruchy te — jeśli włączają się z pokorą w życie Kościołów lokalnych i zostają przyjęte serdecznie przez biskupów i kapłanów w strukturach diecezjalnych i parafialnych — stanowią prawdziwy dar Boży dla nowej ewangelizacji i dla działalności misyjnej we właściwym tego słowa znaczeniu”⁴⁵. Dlatego zachęca się, aby w całym swoim bogactwie były one szerzone i wykorzystywane w dziele ewangelizacji.

Ruchy
kościelne

70. Należy zwracać szczególną uwagę na to, aby nie przedstawiać działalności misyjnej „w sposób zawężony, tak jakby była ona głównie pomocą dla ubogich, wkładem w wyzwolenie uciśnionych, popieraniem rozwoju, obroną praw człowieka. Kościół misyjny angażuje się także w te dziedziny, ale jego podstawowe zadanie jest inne: ubodzy odczuwają głód Boga, a nie tylko chleba i wolności, działalność zaś misyjna musi przede wszystkim dawać świadectwo i głosić zbawienie w Chrystusie, zakładając Kościoły lokalne, które stają się potem narzędziami wyzwolenia pod każdym względem”⁴⁶.

Postulat unika-
nia zawężonego
przedstawiania
działalności
misyjnej

71. W kształtowaniu postawy systematycznej troski o misję pomocne jest przestrzeganie „kalendarza misyjnego”. W niedzielę po Nowym Roku należy w parafiach obchodzić Misyjny Dzień Dzieci. Uroczystość Objawienia Pańskiego powinna być dniem pomocy dzieci i młodzieży krajów katolickich dla dzieci i młodzieży krajów misyjnych, zgodnie z hasłem Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci: „Dzieci pomagają dzieciom”. W Uroczystość Zesłania Ducha Świętego należy obchodzić Misyjny Dzień Chorych. Niedziela po Pierwszej Komunii świętej powinna być dniem przyjęcia do Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci. W przedostatnią niedzielę października należy wraz z całym Kościołem obchodzić Światowy Dzień Misyjny. Rozpoczyna on Tydzień Misyjny, podczas którego należy zapoznawać wiernych z corocznym orędziem papieskim, budzić wrażliwość misyjną i zbierać ofiary na misję.

Kalendarz
misyjny

72. Kościół w Polsce powinien coraz szerzej włączać się w europejskie inicjatywy na rzecz misji. Jedną z najciekawszych takich inicjatyw jest stowarzyszenie „Dla Chrystusa na ziemi, na wodzie i w powietrzu” (MIVA), zdobywające fundusze na środki transportu dla misjonarzy.

Europejskie
inicjatywy
misyjne

73. Synod zachęca stowarzyszenia świeckich do kształtowania postawy życzliwości i spieszności z niezbędną pomocą prawną-administracyjną i materialną coraz liczniejszym uchodźcom z krajów misyjnych. Świeccy, ze względu na właściwy im charakter udziału w misji Chrystusa w świecie, mają szczególne powołanie, aby głosić Zmartwychwstałego w tych okolicznościach i warunkach życia, w których tylko przez nich ludzie mogą usłyszeć Ewangelię⁴⁷. Do tych okoliczności i warunków życia należy zaliczyć m.in. pracę w urzędach dla imigrantów, pracę na tzw. kontraktach zagranicznych i turystykę.

Pomoc
uchodźcom
i imigrantom

Kościół w Polsce, przynaglany słowami Pielgrzyma Miłości Jana Pawła II, pragnie z wszystkich sił włączyć się w „misyjny adwent nowego tysiąclecia”. Zgromadzeni na II Synodzie Plenarnym biskupi, kapłani, zakonnicy, zakonnice i świeccy wzywają w perspektywie Wielkiego Jubileuszu wszystkich chrześcijan i wyznawców innych religii w Polsce do krzewienia cywilizacji życia, miłości i tolerancji, podejmowania wysiłków zmierzających do pokonywania relatywizmu etycznego i sekularyzmu. Wszystkich żyjących w naszej Ojczyźnie wyznawców religii niechrześcijańskich zapraszamy do szczerego dialogu i współpracy w tych dziedzinach. Pomni na bolesne doświadczenia naszej niedawnej przeszłości, dołączamy się do apelu Jana Pawła II, aby Jubileusz 2000 stał się sposobnością do przemyślenia sprawy redukcji, jeśli nie całkowitej likwidacji zadłużenia międzynarodowego, które ciąży na losach wielu narodów, zwłaszcza krajów zwanych misyjnymi. Wyrazamy jednocześnie gorące pragnienie ożywienia we wszystkich synach i córkach Kościoła w Polsce misyjnej troski o przekazywanie innym narodom światła Ewangelii i radości wiary w Chrystusa. Maryi, Pani Częstochowskiej, polecamy wszystkich polskich misjonarzy i misjonarki. Wzywamy Was, abyscie nie obawiając się wątpliwości, przejawów niezrozumienia, odrzucenia i prześladowania, rozbudzali łaskę swego niezwykłego charyzmatu i na wzór św. Maksymiliana Kolbe i bł. Marii Teresy Ledóchowskiej odważnie szli drogą Chrystusa Sługi. Zachęcamy ludzi młodych do otwierania serc na wołanie Panna: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody”. Cały Kościół w Polsce zobowiązujemy do ofiarności na rzecz misji i modlitwy o to, aby nadeszła upragniona wiosna chrześcijaństwa.

Przypisy:

- ¹ W *Kodeksie Prawa Kanonicznego* zagadnienia związane z misyjną działalnością Kościoła regulują kanony 781–792, natomiast w *Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich* kanony 584–594.
- ² Por. Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 33.
- ³ *KPK*, kan. 786.
- ⁴ Por. Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 6; Paweł VI, adh. apost. *Evangelii nuntiandi*, 18–20; Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 34.
- ⁵ Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 2.
- ⁶ Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 23.
- ⁷ Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, 14; Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, I I.
- ⁸ Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 2.
- ⁹ Por. *tamże*, 7.
- ¹⁰ *Tamże*, 9–11.

- ¹¹ KKK, 851.
- ¹² Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 2.
- ¹³ Por. *tamże*, 34.
- ¹⁴ Por. *tamże*, 55.
- ¹⁵ *Tamże*, 52.
- ¹⁶ KPK, kan. 782 § 1.
- ¹⁷ Por. Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 29; Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 75.
- ¹⁸ Por. Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 31. 38; Jan Paweł II, enc. *Redemptoris Missio*, 76.
- ¹⁹ Por. *Statuty Papieskich Dziel Misyjnych*, II, 5 a.
- ²⁰ Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 38.
- ²¹ Por. *tamże*, 30; Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 63.
- ²² Por. *Statuty Papieskich Dziel Misyjnych*, II, 6 a.
- ²³ Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 39; por. Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 67.
- ²⁴ Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 23.
- ²⁵ Por. Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 65.
- ²⁶ *Tamże*, 68.
- ²⁷ Por. Kongregacja do spraw Duchowieństwa, *Wytyczne Postquam Apostoli*, 29.
- ²⁸ Por. Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 69 a.
- ²⁹ *Tamże*, 70.
- ³⁰ Por. Jan Paweł II, adhort. apost. *Christifideles laici*, 14.
- ³¹ Jan Paweł II, Homilia wygłoszona 19 X 1997 r. z okazji ogłoszenia św. Teresy od Dzieciątka Jezus i Najświętszego Oblicza Doktorem Kościoła powszechnego, 2; 6.
- ³² Por. Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 77.
- ³³ *Tamże*, 83.
- ³⁴ Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 39; por. Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 79.
- ³⁵ Por. Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 84.
- ³⁶ Por. *tamże*, 82.
- ³⁷ *Tamże*.
- ³⁸ Por. *tamże*.
- ³⁹ Jan Paweł II, Przemówienie do III grupy biskupów polskich przybyłych *ad limina Apostolorum* 1998, 8.
- ⁴⁰ Por. Sobór Watykański II, *Dekret o działalności misyjnej Kościoła*, 20.
- ⁴¹ Jan Paweł II, Przemówienie do III grupy biskupów polskich przybyłych *ad limina Apostolorum* 1998, 8.
- ⁴² Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 64; por. *Wytyczne Postquam Apostoli*, AAS 72 (1980) 343–364.
- ⁴³ Por. dokument *Szkola i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu*, 80.
- ⁴⁴ Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, 89.
- ⁴⁵ *Tamże*, 72.
- ⁴⁶ *Tamże*, 83.
- ⁴⁷ Por. *tamże*, 71.